

tistes (Pedersen, Ernault, Pok., *IEW*, 120.1f) estan d'acord a admetre per a aquest mots una base indoeuropea BAL-KO- ampliació del BALLO- o BALO- suposat per l'irl. ant. *ball* 'membre', etc. (d'on 'membrebrut?'); alguna font cèltica moderna dóna també una acc. semblant a la de 'fang assecat', però aquest testimoni ja inspira més dubte; en tot cas la variant *BALGA al costat de *BALKA suposada per les variants franceses, com ja indicà Pedersen, no es justifica en cèltic. Hi ha, doncs, diversos dubtes importants pel que fa a aquesta etimologia cèltica en general. Però és sobretot des del punt de vista semàntic que l'etimologia de *balca* 'boga' queda molt flacament fundada si partim de BALKO- 'fort': la boga és certament una planta de fulla tenaç, no gaire fàcil de trencar, com apunta M-L., però ni el que és tenaç ni l'adhesiu ni el regastinyós no s'han mirat mai com a equivalents d'un concepte actiu, com és la idea de força, ni una veta prima s'ha pres mai com a símbol de cosa robusta.

El que és indiscutiblement més característic de la boga és la seva naturalesa de planta d'aiguamolls. I per això em decanto a creure que Kurylowicz, en el seu estudi dels *Mélanges Vendryes*, 208, indicà un enllaç indoeuropeu preferible per al nostre *balca* (sobretot si ens decidim a separar-lo dels mots francesos alludits, car al capdavant BALK- no és una forma prou singularitzada perquè ens obligui a pendre-la com a inseparable d'aquells mots), en suggerir que s'emparint amb l'arrel del lit. *balà* 'aiguamoll', ags. *pól* 'bassa' (angl. *pool*, a. alem. ant. *pfuol*, alem. *pfuhl*), rus *bala-ružina* 'fangar'; i nombrosos derivats amb arrel amplificada, del tipus BALTA-, en illiri, i balto-eslau (entre ells el nom propi del Bàltic, el paleosl. *blato* 'estany', rs. *bolóto* 'aiguamoll', Pok., 119); o bé BALNA- (txec *blana* i pol. *bloń* 'prat', rs. *bolónje* 'prat fondo').

No hi ha dubte que això constitueix una base semàntica preferible, com ens ho demostra, entre altres derivats, l'eslovè *balovina* «plante marécageuse». Només és que caldria postular un derivat o variant radical amplificada, *BAL-KA, cosa en rigor sempre possible; cal reconèixer que en el cas present no està tan ben establerta com aquelles, però podem substantiar-la fins a cert punt amb l'ucrainès *balka* 'terrenys baixos' («niederung») i el roms. *bâlc* 'aiguamoll'.⁴ Seria, doncs, un mot pre-romà indoeuropeu, més aviat sorotàptic que cèltic.

DERIV.: *Balcar* 'posar boga a una cadira' (Ag.), o *embalcar*. *Balquer* [Ss. XIV-XV, veg. supra]; i, en Bosch de la Trinxeria, 'rossinyol d'aigua'. *Desembalcar*.

Més incert és l'origen del mot mallorquí i menorquí *balcar* 'minvar', 'baixar en intensitat' («ceder en intensidad; remitti, diminui», *DAMen*. no *DFgra.*, d'ús més aviat rural i poc general fins en les illes, però el *DAG*. en cità un ex. isolat en Felip de Malla (segona meitat S. XV): sembla que es pot explicar a base de la idea de 'enaiguar-se, aigualir-se, caure en un baixest', idea que almenys té gran versemblança fonètica i geogràfica; perquè amb l'àrea occitana i alt-italiana del

substantiu coincideix molt l'àrea, un poc sincopada i singular, del nostre verb: prov. mod. *abauçà* (i *baucà*), alt-it. *balcà*, engad. *balchar*, *ab-*, tots ells 'calmar, cessar': *abauçà* «calmer, cessar» (*TdF*),⁵ lomb. *balcà*, emil. *balchè*, que s'estén fins al Monferrat i part del Piemont (Canavese), engad. *abalchar*, *abalchamaint* «Beruhigung, Besänftigung, Beschwichtigung» (Schorta, *Dicz. Rum.-Grischun*, II, 88 i I, s. v. *ab-*). L'etimologia PLACARE proposada en altre temps (1875) per meritoris precursors, en lloc d'acollir-la amb gran escepticisme (com fan el *REW*, 6555 i *AlcM*) s'hauria hagut de declarar rotundament dolenta, per evidents raons fonètiques.⁶ *Balcar* 'baixar' = *balka* «niederung».

¹ Segons Mistral, trad. de *Calendau* (VI, 59.6), seria l'agram mateix o una planta molt semblant: «emé la *baucó* per estòri ['estora'], / atentivo, Esterello escoutavo ma voues». I *baucàs* collectiu «hautes herbes»: «aqueilo santo baselico / bastido aquí sus lou roucàs, / dins li lavando e li *baucàs*, / a l'Ange illustre es counsacado», *Nerto* VI, 229. — ² Méti-vier, *Agriculture des Landes*, p. 713, explica «on le paye à raison de 75 centimes, 1 fr., le char, ou bien 19 chars par hectolitre». — ³ Contra el que diuen Bolelli i Holder (però Schmidt s'absté) hi ha molt pocs noms en *Balce-* en el darrer, i algun d'ells és fals (les *Baux* ve de BALTEOS) els altres de valor ben dubtós. — ⁴ Cal reconèixer, és veritat, que l'ucr. *balka* podria mirar-se segurament com un diminutiu merament eslau de *bala* (en *-ika?*); i el roms. *bâlc* no és segur que vingui d'una base amb A tònica i no amb una altra vocal. De tota manera sempre restaria que una derivació indoeur. en -KA de BALA- 'aiguamoll' no té res de forçat. — ⁵ «Pièi se courbon enfin davans la primo nau / souto un alen que lis *abauco*; / la primo nau, coume uno plauco, / fuso entre li roumpènt, e trauco / de làrgi flo d'escumo emé soun carenau», *Mireio* XI, 27.4. — ⁶ És insegur, si bé no massa difícil en l'aspecte semàntic ('debilitar-se' > 'cedir?') que sigui el mateix mot *balcar-se* 'guerxar-se' (*DFa.*) que en valencià meridional és **embaicar-se* (Enric Valor). També en el Migdia del Princ., però allí coexisteixen dues variants *embaicar* i **embaicar*: a Cervià de les Garrigues a la mateixa persona vaig sentir «fustes que no s'*ambèlken*» i «dues dogues que estan una *mika mbelàdes*» i a l'Espuga de Francolí «la fusta se'ls i va *mbolà* per la humitat» (1935, 1930); d'on un abstracte postverbal «aquell **ambèl* que hi ha (a la fusta) fa que --», Cervià id.

Balcar 'minvar d'intensitat', V. *balca* (derivats)

BALCÓ, de l'it. *balcone* id., augmentatiu de l'it. ant. *balco* 'badiu de masia, eixida d'un graner damunt un cadafal', i aquest, del longob. BALKO 'biga' (=alem. *balken*). □ 1.ª doc.: 1612 (*AlcM*).¹

Manca encara en els diccs. anteriors al S. XIX, ja no en Belv. De l'it. passà a les principals llengües romàniques, cast. *balcón* [1535], fr. *balcon* [S. XVI], angl. *balcony*. Cf. Baist, *Z. f. dt. Wortf.* x, 1908,